

Sygn. VPa 59/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariola Mastalerz

Sędziowie: SSO Beata Łapińska, SSO Agnieszka Leżańska (spr.)

Protokolant: sekr.sądowy Anna Fijołek

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa W. N.

przeciwko (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) w R.

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy

z dnia 24 stycznia 2012r.

sygn. IV P 293/11

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie „1” w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniża do kwoty 728,00 złotych (siedemset dwadzieścia osiem) i oddala powództwo w pozostałej części;

- w punkcie „3” w ten sposób, że nie obciąża powoda W. N. kosztami zastępstwa procesowego,

2. nie obciąża powoda W. N. kosztami postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt V Pa 59/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 listopada 2011 roku, wniesionym przeciwko (...) S.A. - (...), powód W. N. wniósł o zasądzenie na jego rzecz odszkodowania w kwocie 7.864,40 złotych, w tym kwoty 7.136,40 złotych z tytułu zaniżenia przez pracodawcę ilości należnych akcji pozwanej spółki oraz kwoty 728 złotych z tytułu odszkodowania za utraconą dywidendę od niedotrzymanych akcji wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 sierpnia 2010 roku do dnia zapłaty i kosztami zastępstwa procesowego .

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 roku, wydanym w sprawie IV P 293/11, Sąd Rejonowy - Sąd Pracy w Belchatowie uwzględnił w części powództwo i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.175,80 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 24 listopada 2012 roku do dnia zapłaty. Ponadto Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 819 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 282 złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Postanowieniem z dnia 25 września 2012 roku, Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. do czasu rozstrzygnięcia sprawy I PK 71/12.

Postanowieniem z dnia 11 lipca 2013 roku Sąd Okręgowy podjął zawieszony postępowanie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

W. N. jest zatrudniony w (...) S.A. - (...) w R. od dnia 24 listopada 1981 roku jako operator maszyn wieloczynnościowych na odkrywce .

W dniu 3 grudnia 1998 roku został dokonany akt komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego (...) w R. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu komercjalizacji (...) uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego

nabycia do 15% akcji Spółki należącej do Skarbu Państwa na zasadach określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200).

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 1998 roku, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wpisał do rejestru handlowego (...) S.A. w R.. W związku z komercjalizacją Przedsiębiorstwa Państwowego Kopalnia (...) powstała (...) S.A. Kapitał zakładowy spółki wynosi 1.145.000.000 złotych i dzielił się na 114.500.000 akcji imiennych.

W dniu 8 lutego 1999 roku została zawarta pomiędzy (...)w R. umowa zlecenia nr (...) na wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem akcji uprawnionym pracownikom, w której pozwana spółka zobowiązała się m. in. do przyjęcia świadczeń uprawnionych pracowników w terminie do 22 czerwca 1999 roku, sporządzenia ostatecznej listy uprawnionych i powiadomienia ministra o ich liczbie oraz przyjmowania i rozpatrywania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym.

W dniu 5 kwietnia 2005 roku powód zawarł ze Skarbem Państwa umowę nieodpłatnego zbycia 1.553 akcji (...) Spółki Akcyjnej o wartości nominalnej 10 złotych każda..

W pozwanej kopalni obowiązuje Zakładowy Układ Zbiorowy ((...)) (...) z dnia 1 września 1992 roku. Pozwana Spółka nie kwalifikowała stanowisk pracy, na których zatrudniony był powód, do stanowisk pracy, na których praca zaliczana była w wymiarze półtorakrotnym.

Na skutek braku kwalifikowania stanowisk powód został zaliczony do 9 grupy uprawnionych pracowników, wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce.

Protokołem Dodatkowym Nr (...) z dnia 27 października 2006 roku zmieniono obowiązujący w (...) B. (...), m.in. w zakresie określania stanowisk i kategorii zaszeregowania pracowników kopalni zatrudnionych na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych. Według nowej regulacji wewnętrznej powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtora krotnym w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki

Socjalnej w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty z dnia 23 grudnia 1994 roku (Dz. U. z 1995r. Nr 2, poz. 8).

Z dokonanej w dniu 16 listopada 2006 roku przez strony układu zbiorowego (stronę związkową i pracodawcę) wykładni postanowień zawartych w Protokole Dodatkowym Nr (...) do (...) Pracy (...) z dnia 1 września 1992 roku wynika, iż wolą stron przy podpisywaniu przedmiotowego Protokołu, z uwagi na upływ terminów do składania reklamacji, co do okresu zatrudnienia w Spółce, nie było stwarzanie podstaw do weryfikowania uprawnień pracowników do zrealizowanego prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (...) S.A.

W dniu 20 listopada 2007 roku Komisja Weryfikacyjna rozpatrzyła wniosek powoda i uznała, że w całym okresie zatrudnienia w pozwanej spółce pracował on na stanowisku operatora spycharek i maszyn wieloczynnościowych na odkrywce, na którym praca zaliczana jest wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 powód uprawniony byłby do 1.903 sztuk akcji.

Uchwała Walnego Zgromadzenia z dnia 31 października 2010 roku określiła, że kwota 238.160.000 złotych została przeznaczona na wypłatę dywidendy.

W 2008 roku Kopalnia po raz pierwszy wypłaciła dywidendę w wysokości po 1,68 złotych netto za akcję.

W 2009 roku powód otrzymał dywidendę od posiadanych 1.553 akcji spółki, w wysokości 2,08 złotych brutto od każdej akcji.

W dniu 1 września 2010 roku została zarejestrowana spółka (...) S.A. połączenia (...) S.A. do Spółki (...) S.A.

W dniu 8 lipca 2010 roku powód zawarł ze Skarbem Państwa umowę zamiany akcji, na mocy której zamienił 1.553 akcje (...) S.A. na 1.090 sztuk akcji (...) w Ł.. Powód aktualnie posiada 1.390 akcji po dwukrotnym przekształceniu według parytetów wymiany.

Na dzień orzekania wartość akcji (...) na rynku notowań wyniosła 20,60 złotych za akcje.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie, co kwoty 7.175,80 złotych.

Wskazał, że uprawnienia pracowników komercjalizowanego przedsiębiorstwa do nieodpłatnego i nabycia akcji wynikają z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o

komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 171 poz. 1397 ze zm.). Z przepisu tego wynika, że uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. Natomiast zbycie akcji odbywa się w grupach wyodrębnionych ze względu na okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku komercjalizacji (art. 36 ust. 4). Uprawnieni pracownicy mogli skorzystać z prawa do nabycia akcji nieodpłatnie, o ile w ciągu sześciu miesięcy od dnia wpisania spółki do rejestru złożą pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia akcji. Nie złożenie oświadczenia w powyższym terminie powodowało utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (art. 38 ust. 1 ustawy).

Dalej podniósł, że zasady podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalenie liczby akcji przypadających na każdą z tych grup, tryb nabywania akcji przez uprawnionych pracowników zawarte zostało w wydanym z upoważnienia ww. ustawy rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Na podstawie

tego rozporządzenia uprawnieni pracownicy nabywali akcje Skarbu Państwa w równiej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu za łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Zaliczenie uprawnionych pracowników do określonej grupy następuje zaś na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, a do komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego i do spółki powstałej w wyniku komercjalizacji należy obowiązek wydania zaświadczeń o okresie zatrudnienia, decydującym o zaliczeniu danego pracownika do odpowiedniej grupy osób uprawnionych pod względem liczby akcji (§ 2 ust. 2). Ustalenie okresu zatrudniania uprawnionych pracowników

dokonywane było przy tym przy uwzględnieniu współczynników korygujących, stosowanych do wyliczenia okresów zatrudnienia do celów emerytalnych - § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia, które zostało zastąpione rozporządzeniem z dnia 29 stycznia 2003 roku (Dz. U. Nr 35 poz. 303).

Przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy pogłębieniu szybów i robotach szybowych, a to na podstawie art. 37 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998

roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r., Nr , poz. 353 ze zm.).

W ocenie Sądu Rejonowego odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będącą następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 roku, I PK 291/03, OSNP 2004/23/397).

Za bezsporne uznał, że „powód został naliczony do 9 grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce. Na osobę uprawnioną zaliczoną do 9 grupy przypadały 1.553 akcje Spółki. Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 do stażu pracy powód zostałby zaliczony do 10 grupy uprawnionych pracowników, w której przypadały 1.903 na pracownika, po konwersji akcji powodowi przysługiwałoby 1.703 sztuki”.

Z okoliczności sprawy wynika przy tym, że pozwana spółka dokonała wadliwego ustalenia okresu zatrudnienia powoda, uprawniającego go do nieodpłatnego nabycia akcji spółki, bowiem nieprawidłowo określiła charakter pracy górniczej wykonywanej przez powoda i nie zaliczyła w wymiarze półtora krotnym okresu pracy wykonywanej przez niego do okresu zatrudnienia uprawniającego do nieodpłatnego nabycia akcji mimo, iż zobowiązywały ją do tego obowiązujące wyżej cytowane przepisy. Zasady ustalania tego okresu wynikały z norm powszechnie obowiązujących, tj. rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, zmienionego następnie rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 roku oraz z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z powyższych norm jednoznacznie wynika, iż przy ustalaniu okresów zatrudnienia powoda należało przyjąć okres zatrudnienia w wymiarze półtorakrotnym. Prawidłowe ustalenie okresu zatrudniania skutkowałoby zatem przyznaniem powodowi „1903, a nie (...) akcji”.

Sąd I instancji stwierdził, że zachowanie pozwanej spółki należało ocenić jako naruszenie obiektywnego obowiązku uczciwego postępowania, mającego znaczenie w stosunkach między pracownikiem a pracodawcą z uwagi na dysproporcje ich pozycji w stosunkach pracowniczych.

Dokonując oceny wartości należnego powodowi odszkodowania z tytułu zaniżonej ilości akcji Sąd Rejonowy uznał, że jego wysokość w obecnej sytuacji zmieniła się, co nie pozostaje bez wpływu na wartość odszkodowania za zaniżoną ilość akcji. Dokonana konsolidacja polegająca na połączeniu grupy kapitałowej spowodowała

przeliczenie posiadanych przez pracowników akcji, której pełnomocnik pozwanego w sposób merytoryczny nie zakwestionował. Takie stanowisko profesjonalnego pełnomocnika pozwanego spowodowało, że wyliczenie współczynnika korygującego ilość akcji zostało oparte na wyliczeniu dokonany przez pełnomocnika powoda, dając w ostatecznym rozrachunku „1703 sztuki akcji”. Po odliczeniu należnej ilości akcji od ilości otrzymanej powodowi należało się „313 sztuk akcji grupy kapitałowej”. Powyższe akcje nie mają jednolitej wartości i są w ogólnym obiegu giełdowym. Ponieważ w dniu zamiany akcji cena ta sięgała 20,60 złotych, należało zastosować stawkę wartości akcji z dnia orzekania, co zamknęło wartość odszkodowania na kwotę 6.447,80 złotych.

Dalej Sąd Rejonowy stwierdził, że według art. 347 k.s.h. akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku wskazanym w sprawozdaniu finansowym wydanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez walne zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom (§ 1). Wielkość kwoty przeznaczonej przez Walne Zgromadzenie spółki na wypłatę dywidendy została określona na kwotę 238.160.000 złotych, co przy wydaniu 114.500.000 sztuk akcji daje kwotę 2,08 złotych przypadającej na 1 sztukę akcji. Prawo do udziału w zysku jest bezwzględny prawem majątkowym akcjonariusza, którego nie można pozbawić ani statutem ani uchwałą walnego zgromadzenia. Warunkiem realizacji prawa do dywidendy jest, więc wskazanie zysku przez spółkę, która to okoliczność w przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości. Udział akcjonariusza w zysku (dywidenda) jakiej akcja (prawo do akcji) przynosi zgodnie z jego swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem jest pożytkiem w rozumieniu art. 54 k.c., którego pozwany wobec nieprawidłowego wyliczenia stażu pracy pozbawił powoda.

Zdaniem Sądu Rejonowego w przedmiotowej sprawie istotne znaczenie miało ustalenie, w jakim zakresie pozwany ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania względnie zaniechania. Według art. 361 k.c. zobowiązany ponosi odszkodowanie tylko za normalne działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

Normalnym następstwem braku prawidłowej kwalifikacji stanowiska pracy powoda było przyznanie o „402 sztuk akcji mniej”. Normalnym, więc następstwem tego działania jest pozbawienie powoda zysku - dywidendy za 2008 roku od utraconej ilości akcji, tym bardziej, że do chwili obecnej posiadał wcześniej przyznane akcje i ich nie pozbył się. Powód mógł,

więc oczekiwać uzyskania dywidendy za utracone akcje. Nabycie akcji powoduje po stronie nabywcy nabycie praw i obowiązków względem spółki akcyjnej. Obok praw i obowiązków typu korporacyjnego powstają także prawa o charakterze czysto majątkowym. Takim prawem jest prawo do dywidendy. Prawo to nie jest, więc uzależnione od możliwości udziału w walnym zgromadzeniu, a fakt, że nabywca nie złożył akcji w spółce na tydzień przed datą walnego zgromadzenia, na którym dokonano podziału zysku nie pozbawia go prawa do dywidendy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 roku, II CK 162/05). Oznacza to, więc możliwość dochodzenia odszkodowania wynikającego z utraty prawa do dywidendy. Między utratą przez prawa do akcji, a utratą dywidendy występuje tym samym normalny (adekwatny) związek przyczynowy.

Zdaniem Sądu Rejonowego, do roszczenia zgłoszonego przez powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia określony w art. 118 k.c.

Sąd Rejonowy uznał, że żądanie powoda dotyczące utraconych korzyści w postaci niewypłaconej dywidendy należało uznać za zasadne co do kwoty 728 złotych odpowiadające wysokości dywidendy za rok 2008 od utraconych 350 sztuk akcji (...) S.A., przy czym zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego w sprawie odszkodowanie z tytułu uzyskanej dywidendy wypłaca się w pełnej wysokości.

Mając na uwadze powyższe rozważania i powołane w nich przepisy, Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 7.175,80 złotych tytułem odszkodowania za utracone akcje i dywidendę. Z porównania dochodzonej pozwy kwoty 7.864,40 złotych oraz łącznej kwoty zasądanego odszkodowania 7.175,80 złotych wynikało, że żądanie zapłaty kwoty 688,60 złotych jest bezzasadne w tym zakresie Sąd Rejonowy powództwo oddalił.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. wyrażającego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art.

113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) zw. z art. 100 k.p.c. nakazując pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 282 złote tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, odpowiadającą opłacie od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją pozwany w części dotyczącej odszkodowania za nieotrzymane akcje, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: - art. 118 k.c. poprzez przyjęcie 10-letniego okresu przedawnienia;

- niezastosowanie art. 291 § 1 k.p. i przyjęcie, że 3-letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji;
- art. 6 k.c. i art. 471 k.c. - poprzez ich błędną wykładnię przez przyjęcie, że powód wykazał, wysokość rzeczywiście poniesionej szkody oraz poprzez uznanie, że powód wykazał, iż wartość jednej akcji pozwanego wynosi 20,63 zł;
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Mając powyższe na uwadze, apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonej części, bądź ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, w obu wypadkach o zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 7 sierpnia 2012 roku Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 kpc.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie, albowiem trafnym okazał się zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 118 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie iż roszczenie przedawnia się z upływem 10 lat od dnia wymagalności.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny podniesionych w apelacji zarzutów poczynić należy kilka uwag w zakresie dotychczasowej praktyki orzeczniczej sądów, które wcześniej w tożsamych sprawach, przyjmowały 10-I. termin przedawnienia uznając, iż żądanie odszkodowania z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji spółki skierowane przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) nie jest „roszczeniem ze stosunku pracy” w rozumieniu art. 291 § 1 k.p., i nie podlega przedawnieniu według tego przepisu. Podkreślić należy, iż powyższe stanowisko znajdowało oparcie w poglądach judykatury, która

do niedawna prezentowała pogląd, iż roszczenia odszkodowawcze pracowników przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) oparte na przepisach prawa cywilnego, a więc mających zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy na mocy art. 300 k.p., przedawniają się według reguł określonych w przepisach Kodeksu cywilnego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 maja 2009 r., I PK 13/09, OSNP 2011, nr 1-2, poz. 4; z 15 listopada 2007 r., II PK 62/07, OSNP 2009, nr 1-2.). Powyższe stanowisko uległo jednak diametralnej zmianie, albowiem w maju i czerwcu 2012 roku zapadły na tle tożsamych stanów faktycznych odmienne wyroki Sądu Najwyższego, w których ten stanął na stanowisku, iż w zakresie przedawnienia do tego rodzaju roszczeń ma zastosowanie przepis art. 291 kp . (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496).

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2012 roku, wydanym w analogicznej sprawie przeciwko temu samemu pracodawcy - sygn. akt I PK 71/12, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. przekazał do rozstrzygnięcia powiększonemu

składowi Sądu Najwyższego następujące zagadnienie prawne: „czy roszczenie o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p., czy na podstawie art. 118 k.c. w związku z art. 471 k.c.?”

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy podniósł, iż zagadnienie to dotyczy stosowania odpowiednich przepisów o przedawnieniu w odniesieniu do roszczenia pracownika skierowanego przeciwko pracodawcy (obecnemu lub byłemu) o odszkodowanie tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji pracowniczych, która została spowodowana przez działania (zaniechania) pracodawcy. W szczególności rozstrzygnięcia wymaga, czy roszczenie to, dla którego podstawę materialną stanowią niewątpliwie przepisy prawa cywilnego (przede wszystkim art. 471 k.c.), przedawnia się według przepisów Kodeksu pracy (w szczególności art. 291 § 1 k.p.), czy też Kodeksu cywilnego (art. 118 k.c.) Sąd Najwyższy podkreślił nadto w uzasadnieniu tegoż postanowienia, iż odpowiedź na to pytanie będzie miało zasadnicze znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w rozpoznawanej sprawie, ale także innych podobnych spraw, o analogicznych stanach faktycznych, w których uwzględnienie albo oddalenie powództwa o odszkodowanie zależy między innymi od przyjęcia trzyletniego (art. 291 § 1 k.p.) lub dziesięcioletniego (art. 118 k.c.) okresu przedawnienia. Będzie mieć także znaczenie dla rozwoju prawa, ponieważ uporządkuje kwestie związane z treścią pojęcia „roszczenia ze stosunku pracy” (w rozumieniu art. 291 § 1 k.p.).

Sąd Najwyższy podniósł, iż być może należałoby zrewidować dotychczasowe rozumienie pojęcia „roszczenie ze stosunku pracy”, poszerzyć jego treść normatywną i przyjąć, że kwestia przedawnienia roszczeń w stosunkach między pracodawcą i pracownikiem (także tych tylko „związanych ze stosunkiem pracy”) jest kompleksowo uregulowana w Kodeksie pracy, a w związku z tym w stosunkach tych w ogóle nie jest potrzebne odwoływanie się do regulacji Kodeksu cywilnego (np. art. 118 k.c.).

Udzielając odpowiedzi na przedstawione powyżej zagadnienie prawne, Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 listopada 2012 roku w sprawie I PZP 1/12 (niepubl.), **ostatecznie stanął na stanowisku, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p.**

W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy podniósł m.in., iż obowiązki pracodawcy w zakresie procedury nieodpłatnego udostępniania akcji wynikają ze stosunku pracy, bowiem mają samodzielną podstawę w ustawie i w tym znaczeniu są niezależnie od umowy zawieranej przez Skarb Państwa z pracodawcą dla realizacji prawa pracowników do akcji. Uzasadnione jest zatem, w ocenie Sądu Najwyższego, ostatecznie orzecznictwo przyjmujące, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496). Ogólna zasada, że to podstawa prawna roszczenia określa termin przedawnienia sprawdza się więc dopiero po odpowiedzi na pytanie, z jakiego stosunku prawnego roszczenie wynika, a zatem jaka podstawa prawna stanowi podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że obowiązki pracodawcy wobec pracownika (byłego pracownika) mają swoją podstawę w art. 36 i 38 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.) i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Obowiązek pracodawcy nie jest tu przypadkowy, stąd nieuzasadnione jest twierdzenie, że występuje tylko „przy okazji istnienia stosunku pracy”. To, że z mocy przepisów dotyczących nieodpłatnego nabycia akcji powstaje między uprawnionym a Skarbem Państwa oraz prywatyzowaną spółką stosunek prawny o charakterze cywilnym nie oznacza, że niweluje on zwykle obowiązki pracodawcy wobec pracownika, przewidziane z mocy ustawy i rozporządzenia. Składają się one na treść stosunku pracy i wynikają z uprzedniego zatrudnienia. Ich legitymacji nie stanowi zlecenie jakie pracodawca zawiera ze Skarbem Państwa.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową sprawę podzielił ostatecznie pogląd prawny wyrażony w opisanej wyżej uchwale i uznał, iż Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że do roszczenia powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia, wynikający z art. 118 k.c. Aprobując stanowisko Sądu Najwyższego należało zatem do sytuacji prawnej powoda w aspekcie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia zastosować przepis art. 291 k.p., który przewiduje 3-letni okres przedawnienia. Przepis ten stanowi, iż roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Jeśli chodzi o kwestię daty wymagalności, o której mowa w cytowanym przepisie, Sąd Okręgowy podzielił w tym zakresie poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w tożsamyh sprawach (1 PK 211/11 oraz I PK 213/11), w których ten uznał, iż bieg terminu przedawnienia należy liczyć od chwili zawarcia przez powoda umowy nieodpłatnego nabycia akcji ze Skarbem Państwa, co w przedmiotowej sprawie miało miejsce w dniu 5 kwietnia 2005 roku. Oznacza to iż roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, zgodnie z art. 291 § 1 k.p., uległo przedawnieniu z upływem trzech lat, tj. z dniem 5 kwietnia 2008 roku. Dlatego też, mając na uwadze, iż powód wniósł przedmiotowy pozew do sądu w dniu 24 listopada 2011 roku, stwierdzić należy, iż jego powództwo podlegało oddaleniu.

Pełnomocnik powoda podnosi co prawda, że w sprawie miało miejsce uznanie roszczenia, albowiem pozwana wypłaciła powodowi odszkodowanie za utraconą dywidendę, co, zdaniem pełnomocnika powoda, spowodowało przerwę biegu terminu przedawnienia odszkodowania za przyznanie zaniżonej ilości akcji. Ze stanowiskiem pełnomocnika powodowa zgodzić się jednak nie można. Skoro bowiem roszczenie powoda o odszkodowanie za przyznanie zaniżonej ilości akcji w dacie wypłaty dywidendy było już przedawnione, więc przerwa biegu terminu przedawnienia tego konkretnego roszczenia wskutek wypłaty dywidendy nastąpić nie mogła.

W związku zatem z tym, że zasadne okazały się zarzuty naruszenia przez Sąd I instancji przepisów art. 118 k.c. oraz art. 291 § 1 k.p., zaskarżony wyrok należało zmienić. W tej sytuacji ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów apelacyjnych jest bezprzedmiotowe.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniżył do kwoty 728,00 złotych i oddalił powództwo w pozostałej części.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie nieobciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje znajduje natomiast uzasadnienie w treści art. 102 k.p.c. Wydając to rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy uznał, że za szczególne okoliczności, o

których mowa w powołanym przepisie można uznać w przedmiotowej sprawie zmianę linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie stosowania okresu przedawnienia roszczeń z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji, która została omawiana na wstępie rozważań. Podkreślić, iż wszystkie orzeczenia zmieniające dotychczasową linię orzeczniczą zapadły po wytoczeniu powództwa przez powoda. W tej sytuacji należy stwierdzić, iż powód mógł być w dacie wnoszenia pozwu subiektywnie przekonany o zasadności swego roszczenia, co uzasadnia zastosowanie art. 102 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1979 roku, III PR 78/79, OSP 1980/11/196).